

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
pol leta 1 „ 60 „
četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v škofnjšk.
poslopju (Bischofhof.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Boj se je začel.

V torek 24. aprila 1877. na den vitežkega mučenika, od vseh Slavjanov zelo posebno česčnega sv. Jurija, je ruski car Aleksander II. obdan od cesareviča naslednika, od velikega kneza in vojnega poveljnika Nikolaja, svojega brata, od Ignatijeva in od sijajnih generalov sredi velikanske vojne slovesno naznanil boj turškemu sultanu. V noči od 24—25 so začeli ruski vojaki na 8 mestih prehajati čez reko Prut v Rumunijo in lomijo sedaj z silno urnostjo mogočno naprej proti Donavi, da zgrabijo turške divjake in jih iztrebijo za vselej iz Evrope, katero le preveč dolgo že, blizu 600 let grdijo in sramotijo. Pred lanjskim so se vzdignili hrabri Bosnijaki in Hercegovinci. Sklenoli so: ali priboriti si zlato svobodo in človeku spodobno življenje, ali pa junaško smrt storiti. Slednje se jim je res že bližalo. Na tisoče jih je pobil turški meč in bi gotovo vsi potrebljeni, ako jim nebi bili hrabri Črnogorci in Srbi na pomoč prihiteli. Ali tudi Srbi so bili preslabi proti 280.000 Turkom, koji so se čez srbsko mejo zavalili. Popolnega potlačenja jih je rešila edino le mogočna beseda ruskega cara; jegovo žuganje, Turkom na jednok boj napovedati, ustavilo je Kerim-pašo na poti v Belgrad in sultana prisililo, z Srbi sklenoti mir. Da se pa ubogim slavjanskim bratom, vzdihajočim pod 500letnim turškim jarmom, pomaga, je ruski narod in jegov mogočni car začel skrbeti in vse kaže, da jim bo za vselej pomagano. Ruski car pravi v svojem razglasu do ruskega naroda in do slavne vojne svoje tako-le:

„Naši zvesti podložniki dobro vedó, kako smo se vselej zanimali za osodo od Turkov tlačeni kristijanov. Naše želje slavjanskim bratom pomagati bile so ob enem želje tudi vsega ruskega naroda, ki je sedaj pripravljen na nove žrtve turškim kristijanom v pomoč. Dve leti smo si prizadevali od sultana dobiti zboljšanje stanja turških kristijanov. Ali vse je bilo zastoj; prevzetna turška trdoglavnost je vse odbila. Zato smo primorani poprijeti za rusko orožje. Popolnem prepričani o

pravičnosti in svetosti naše reči in zaupajé na božjo milost in pomoč naznanjamo svojim zvestim podložnikom, da je prišel trenutek, v katerem mora Rusija sama postopati proti Turkom. Proseči nebeškega blagoslova čez naše hrabre armade, jim dajemo sedaj ukaz, naj prekoračijo turško mejo. V Kišenovu 24. aprila v letu milosti 1877. v letu našega vladarenja 23. Aleksander II.

Tako se je začel boj, katerega so se mnogi že dolgo bali, drugi pa neizmerno veselili — začel se je, kakor trdno upamo, poslednji turški boj. Za Slavjane bo srečen izid tega boja neizmerno važen!

Stroški pri ljudskih ali malih šolah zopet večji.

Mnogo Slovencev se je veselilo novih šolskih postav, drugi so jih sumljivo gledali, tretji pa kot narodu, veri in pametnemu gospodarstvu pogubne spoznali. Kateri so imeli prav, to se sedaj čedalje bolj jasno kaže in marsikateri izmed nas je svoje prve misli o njih popravljal ali celo spremenil. Zlasti nova, od nemško-liberalne večine deželne zbornice v Gradcu te dni sklenjena postava o nastavljanju in prestavljanju učiteljev je slovenske narodnjake na Štajerskem vseskozi hudo spekla in ranila. Zakaj? No, to bomo natančneje razložili, kedar nam stenografični zapisniki dojdejo v roke. Denes hočemo svoje bralce opozoriti na strahovite od leta do leta čedalje bolj rastoče stroške pri malih šolah. Deželni zbor je velevažno reč razpravljal 21. aprila t. l. Za l. 1878. mu je c. k. deželni šolski svet predložil račun, v katerem iz deželne kase za male šole zahteva skup 953.000 fl. in sicer A. za plačo in službinske doklade (Funktionszulagen) učiteljem 840.000 fl. B. za doklade za službinska leta učiteljem 40.000 gld. C. za nadarenja ali remuneracije 1) učiteljem za poduk v ženskih rokodelstvih 50.000 fl. 2) za poduk v tujih jezikih na dekliški in meščanski šoli v Gradcu in Mariboru 400 fl. 3) za paralelne razrede 8400 fl. skup 58.800 fl. D. za podpore zbo-

lelim itd. učiteljem 1200 fl. E. za nakupovanje knjig okrajnim šolskim knjižnicam 4000 fl. F. za okrajne učiteljske konference ali shode 9000 gld. Finančni odbor je od nastavljenih 953.000 fl. nekoliko priškrnil, tako, da je nasvetoval, naj deželni zbor štajerski dovoli iz deželne kase l. 1878 za ljudske šole izplačati 893,500 fl. Večina poslancev je to tudi res dovolila in sklenila; toda pri tej priliki je konservativni poslanec Alojz Karlon, katerega so nemški kmetje okoli Lipnice izvolili, ojstro napadal nove šolske zadeve in sicer tako, da mu liberalni dr. Schloffer, ki ima vendar vselej precej besednih luskov na razpolago, ni vedel ničesar tehtnega odgovoriti. G. Karlon je rekel: „pred 5 leti je večina tega zbora za štajerske male šole dovolila 260.000 fl. Takrat sem jaz tukaj v tej zbornici djal, da bodo po novih šolskih postavah prenarejene šole vsako leto več denarja zahtevale. Ali da bodo stroški tako strahovito hitro in močno naraščali, kakor sedaj vidimo, tega pa takrat vendar nisem pričakoval. Gospodje, šolski stroški za male šole so sedaj že visoko črez eden milijon poskočile. Vi hočete dues iz deželne kase dovoliti 893.500 fl. okrajni zastopi so prevzeli 312.000 fl., to je skup toliko, kakor 1,205.500 fl. Namesto nekdanjih dekanov nadzorujejo šole plačani inšpektorji, kateri vlečejo na leto iz državne kase 56.500 fl. Ali to še ni vse. Všteti je treba tudi stroške srenj, katere imajo po izkazih deželnega odbora za vzdrževanje šol drugo leto plačati 240,000 fl. To daje vse skupaj 1,300.000 fl. Ali gospodje, tudi to še ni vse. Iz poročila deželnega šolskega sveta razvidimo, da je sedaj 525 šolskih služeb izpraznjenih, ker ni dovolj učiteljev. Kedar bodo vse ove službe oddane, tedaj bo treba novih 284.000 fl., kar bo šolske stroške na Štajerskem potisnilo do velikanske svote 1,600.000 fl., t. j. v petih letih **6krat** več, kakor v začetku novih šolskih razmer. Pri pomnoženem številu učiteljskih služeb bo zopet treba tudi povečanja ali stavljenja novih šolskih poslopij itd. Gospodje, to je za našo deželo presilno, tolikih bremen davkeplačilci ne zmagamo več, šolski polom ali „krah“ je neizogiben.

Človek bi se še nekoliko vtolažil, ko bi uspehi nove šole tudi res bili primerni groznim stroškom. Toda žali Bog, tega ne moremo reči. Uspehov nove šole se ne moremo veseliti, če že pogledamo na učitelje ali otroke. Učitelji vkljub znatnemu zboljšanju plače gmotno vendarle niso na dobrem. Mnogim „šolmajstrom“ je prej gotovo vse boljše kazalo, če ravno ni bila ne srenja, ne okraj, ne dežela preobložena z šolskimi stroški. Gledé znanstvene omike pri novih učiteljih pa se moramo močno bati nesrečnega polovičarstva. Namesto jedrnatih ljudskih učiteljev dobivljamo le prepogosto nekake polovičarske profesorje. Za visoke šole vedo premalo, za male pa preveč, vse le površno. Kaj hasni učitelj v mali šoli, ako namesto marljivega čitanja, snažnega pisanja, urnega računanja,

rajši razpravlja pred drobno dečico o spektralni analizi, o mikroskopu, o teleskopu, o polarizaciji svetlobe, o koordinatah v matematiki itd. (Oho!) Gospodje, bodite mirni, jaz Vam ne pravim izmišljenih reči, ampak popričane prigodke. Mnogo novošegnih učiteljev visoko leta in prodaja katederske modrosti, poduk v najpotrebnejših predmetih pa zanemarja. Zato pa tudi gimnazijski profesorji čedalje več tožijo, da jim iz malih šol prihajajo sila borno podučeni fantiči. Polagoma zgubljamomeniten zaklad: stare, pridne, marljive, zadovoljne in srečne „šolmajstre“. Imel bi še nekaj spregovoriti o moralični spridenosti in razuzdanosti itd., ali o tem hočem rajši tiho djati, ker bi sicer prisiljen bil imena navesti; tega pa nečem. Ali česar vendar zamolčati ne morem, to je grozno rastoča nepokorščina, nevbogljivost, razposajenost šolske mlajine. V Gradcu so celó mestni zastopniki bili primorani, policiji naročiti, da zdvijane mlade razbijavce prejema in zapira. Od vseh strani slišimo jednake pritožbe. Naposled še omenim, da nam konservativnim poslancem nikakor v glavo neče, da se po novih šolskih postavah nadzorovanje izročuje osebam, ki se za verske vaje ne brigajo. Naše misli o pravem šolstvu, kakoršno je otrokom katoliških starišev potrebno, se nikakor ne vjemajo z tem, da se učitelji in učiteljice nastavljajo brez ozira na njihovo versko prepričanje in obnašanje. Sploh po naših mislih je treba šolske postaveprearediti in zopet na versko podlago postaviti!

Gospodarske stvari.

Vrba in njena korist.

M. Kdo ne pozna vrbe, one rastline, ki kot večji ali manjši grmiči, kot viša ali nižja drevesa ob rekah in potokih, ob ribnikih in po prodih in skoraj na vsakem količkaj mokrotnem travniku v veliki obilici in v raznih sortah rastejo. Vrbovo protje, t. j. jednoletno tanko in dolgo šibovje je za košarje potrebna tvarina, iz ktere razne jerbase, koše, košarice, korpe in razne druge pletenine spletajo. Ob naših rekah in na njihovih prodih je sem ter tje toliko vrbovja, da bi dajalo na milijone šib za košarje, ko bi jih ljudje hoteli porezovati in pobirati in jih za pletenje prirejevati. Marsikteri goldinar bi se dal tako na lahek način za domače potrebe iztržiti. Dostikrat se primeri, da pridejo tujei v naše kraje si našega protja narезavat, ki ga potem za lep denar prodavajo. Vse drugače ravnaajo z vrbjem v drugih krajih. Tam ne le porezavajo samoraščega vrbovja, marveč ga še na primernih krajih, na katerih kaj boljšega ne raste, zasajajo in obdelujejo. Zato hočemo tukaj o vrbi sploh in njenem nasajanju in porabljanju nekaj bolj na tanko govoriti.

I. Razne vrbove sorte. Najimunitnejše so: a) Beka ali košarica (*Salix viminalis*). Ona ima mačkice brez reeljev, ostičasto listje z celim

obrobkom, na spodnji strani belosvitlo, na vzgornji gladko in zeleno. *b)* Uhata vrba (*Salix aurita*), ki ima nagrbano, spodaj močno dlakasto, drobno, obrnjeno jajčasto, valovito narezano listje in gole popke. *c)* Bela vrba, tudi rumena vrba imenovana (*Salix alba & vitellina*), ki ima mačkice na kratkih rečljih, suličasto, kakor žaga zobato na spodnji in vzgornji strani dlakasto listje. Šibje ali protje je pri rumeni vrbi rumeno, pri beli vrbi pa rujavo-zeleno. *d)* Rudeča vrba (*Salix purpurea*), ima rudeče, brezlistne mačkice in golo listje. Mlado protje je rudeče, starejše rumeno, vznotrajna koža ima visoko žolto barvo.

II. Obdelava. Da se tanko, vitko in dolgo protje za košarstvo priredijo, so sledeči načini obdelavanja v navadi: 1. Vrbji nasad z količki. Zemljišče, ki je za nasad vrbja namenjeno se z po 55 centimetrov globokimi grabicami po vrsti, 2—2,5 metra narazen prepreže. Ob stenah teh grabic se dve- ali triletni vrbovi količki, tako postavijo, kakor se trsovi rezniki vlagajo, da korenine poženo, t. j. količki se postavijo z debelejším koncem na dno grabice in slonijo ob stenah grabice. Njihovi gornji konci se celo malo z prstjo zasujejo, potem, ko se izkopana graba zopet z vzdignjeno prstjo zasuje. 2. Nasad po pletenju, ki v tem obstoji, da se v prej omenjene grabice koli zabi-jejo blizu 1—1,5 metra visoki, okoli katerih se potem v grabi sami jedno- in dveletne vrbove trte ovijajo. Na to splet se zopet izkopane prsti nasuje in graba popolnoma zadela. 3. Nasad z rezniki. V ta namen se vzamejo popolnoma gladki dve- ali triletini 2—4 metre dolgi, 4—6 centimetrov debeli rezniki. Najboljše jih je meseca marca iz vrb posekati. Za nasad se narejajo 0,5—1 meter globoke sadivne luknje, po 2—2,5 metra narazen z navadnim sadivnim svodom. Ali pa se poprej zemlja tako globoko izkoplje in potem rezniki z spodnimi konci tako v njo poteknejo, da polovica ali dve tretjini iz zemlje molite. Ti rezniki se morajo pa prav skrbno in pazno pripravljati. Koža jim mora biti zdrava in cela, ne po toči, ne po udarcih, ne po nagrizkih ali bodi si kako drugače poškodovana. Njihov les ne sme nikder biti razklan in prerezi morajo biti ostri in gladki. Vsaka postranska vejica se jim mora skrbno obrezati. 4. Nasad po semenu. Vrbovo seme se spravi plitvo pod zemljo. Vendar ne sejajo tako radi vrbovja, ker dosti dalje časa potrebuje, da vzgodnja in je za porabo pripravno. Vse sorte vrb ljubijo zmerno vlažno zemljo, če se tudi ne da tajiti, da vrba tudi še v suhi zemlji stori, le tako dolgega šibovjo ne poganja, kakor na vlažnem prostoru. Po bregih ob vodah, po nasipih in jezih, po ne preveč močvirnatih travnikih, posebno pa na studenčnatih strminah vrbje najbolj raste in varuje zemljo po svojih obilnih in dolgih koreninah loma in plaza. Najboljši čas za nasajanje vrbovišč je spomlad. Vendar pa je dobro

grabe in druge potrebne priprave že pozimi za nasajanje prirediti.

III. Rez protja. Vrbovje, ki je po treh prvih načinih zasajeno, se more že prvo leto porezovati. Prvo pravilo pri porezovanju je to, da se protje tako porezuje, da se deblo vrbe v glavo obraste. Porezati se pa morajo vsakokrat vse mladike, ker sicer, če se še ktere kratke vejice puščajo, tem vršički pozimi pozebejo, živi njihovi deli pa spomladi grmičaste, postranske vejice poganjanje na škodo dolge rasti lepega protja. Protje se more vsako leto porezovati in včasih skozi 20 let na eni in isti glavi nadaljevati. Ko se vrbju debela postarajo, nalomijo ali nagnjujejo, se tik nad zemljo posekajo in pusté, da zopet poženo. Prazni prostori v vrboviščih ali rečine se morajo nalik onim po vinogradih zopet zasaditi. Protje se porezava ali jeseni, ko je listje odpadlo, ali pa februarja ali marca, ki je za belo in zeleno protje najboljši čas. Izbiranje najtanjših in najdaljših šib za obeljeno protje se mora brž pri porezovanju začeti. Protje se v ta namen tako v kadi postavi, da odrezani konci na dno kadi pridejo, vršiči pa iz nje molé. Zdaj velja iz nabrane protja kolikor mogoče vse jednako dolgo vkup zbrati. Zato se z obema rokama vršiči iz kadi molečega protja primejo, nekoliko potrosijo, da krajši proti zopet v kad nazaj padejo. To se tako dolgo ponavlja, da je vse enako dolgo protje izbrano. Izbrano protje se, ko se je enkrat posušilo in se ni več bati, da bi splesnelo, v snope poveže z trtami. Snopi imajo na debelem koncu blizo meter obsežka. Protje pa, ki se ima obeliti se le bolj rahlo v snope poveže in po koncu v vodo ali v kak ribnik, bajer ali kad postavi, da 10—12 centimetrov globoko z debelim koncem v vodi stoji. Tu ostanejo snopi do aprila in ko se začne sok po njih pretakati, se začne luščiti ali beliti. Luščenje ali belenje se najhitreje godi z precepi, ki so na notrajni strani ali z suknom ali kako drugo mekko tvarino podvlečeni. Skozi te precepe se potem prot za protom od tenkega konca proti debelejšemu potegne in kože olušči. Kolikor čistejše, belejše in glajše je obeljeno protje, toliko več je vredno. Razumeva se samo ob sebi, da se obeljeno protje mora na prozračnih prostorih prav skrbno sušiti, sicer bi se spridilo.

IV. Prodaja. Dunajski košarji si za težek denar leto na leto obeljenega protja iz tujine naročajo, ker se v naši domovini avstrijski vse premalo protja za njihove potrebe prireja. In vendar bi se tudi s tem marsikteri goldinar zaslužiti dal. Na Nemškem se snop neobeljenega protja boljše sorte, ki meri okoli debelega konca meter obsežka, po 25 gld. prodaja, obeljenega pa pride snop jednake debelosti celo na 75 gld.

Razun košarske tvarine pa daje vrba tudi še hitro rastoča drva za kurjavo. Rabi se dalje vrba za naglorastoče zagraje in plotove in služi

posebno dobro po strminah in nasipih ob rekah in potokih za vtrditev zemlje, da se ne posiplje in manj odplavlja. Oglje se porablja za risanje in napravlanje strelnega praha. Koža ima v sebi mnogo čreslovine, zato jo tudi za izdelovanje potrebujejo. Tudi po navadnih usnarijah se je poslužujejo namesto hrastove čreslovine. More se tudi z tenkimi vejicami in listjem vred za nastelj živini potrebovati. V vrbovi koži se nahaja tudi salicin, kterega se lekarji, apotekarji in zdravniki posebno v novjšem času pogostoma poslužujejo. Za vzboljševanje vina, kteremu čreslovine pripomanjkuje, se vrbova koža tudi z pridom rabi. Vino, ki je cikasto postalo, se z pridjano vrbovo kožo tako popravi, da popolnoma pitno postane. Vedru okisneléga vina dobro perišče vrbove kože pridjano ga v 8 dneh dobro popravi. Vrbove trte so izvrstno vezilo in ker slama od leta do leta bolj draga prihaja, jo bodo morale z časom vrbove trte nadomestiti. Močnejše veje dajejo sodarjem dobre obroče za škafe in razne pučele. Tako se more vse, karkoli vrba rodi, v prid obrniti. Vrba zasluži toraj vso skrb in paznost kmetovalca pa jo tudi v obilni meri poplačnje.

Sejmovi: 1. maja: sv. Barbara v Halozah, Celje, sv. 3 Kralji, Hajdina, Muta, Ljubno, Lipnica, Berače, Trbovlje, Velenje; 3. maja: sv. Križ pri Ljutomeru, Podsreda, Loka, Ptujška gora, Selnica na Dravi; 4. maja: sv. Juri pri Celju, Gomilsko, Konjice, Gornjigrad, Straden, Videm, Slov. Bistrica.

Dopisi.

Iz Celja. 19. apr. (Zvonik farne cerkve.) Lep kinč vsakemu mestu so gotovo njegovi zvoniki. Tega kinča je pogrešalo naše mesto že od leta 1798. Do tistih mal je imelo lepe zvonike pri obema cerkvama. Zvonik farne cerkve je meril baje 37 seznjev, minoritovska ali zdajšnja nemška cerkev pa je imela celo 2 lepa zvonika. Toda strašni ogenj 5. aprila (na veliki četentek) l. 1798. je, izvzemši 13 z opekami pokritih hiš, ki so l. 1794. pogorele, celo mesto upepelil. „Celjska kronika“ pravi, da ste takrat „pogorele tudi farna in minoritovska cerkev“. Toda popolnem pogorele menda niste; le samo zvonika in strehi obeh cerkev ste pogorele, zvonovi so se pa raztopili. Po požaru so nemški cerkvi prizidali zvonik za silo, ki je pa bolj dimniku, kakor zvoniku podoben; farnemu zvoniku pa, kolikor ga je še ostalo, se je postavila streha, tako da meri do zvezde 17 seznjev.

Leta 1858. se je novemu zvoniku pri nemški cerkvi temelj položil; nekoliko se ga je tudi pozidalo; toda kmalu so zarad pomanjkanja denarjev vse delo vstavili. Zidalo se je med tem časom po mestu marsikaj na javne in privatne stroške, nakupilo se je mesta gledišče itd. — le zvonika se

skoraj v 20 letih še polovica ni zgotovila; vedno še stari dimnik kakor strašilo na cerkveni strehi čepi! Drugačna je z mestnim farnim zvonikom. Po dolgoletnih razpravah se je vendar enkrat sklenilo, ta zvonik vzdigniti in ga ob enem v pravilnem gotiškem slogu popraviti. Delo se je že letos pred velikonočnimi prazniki pričelo. Vsi stroški bodo znašali 9200 fl. in se razdelili na 3 dele: farna cerkev plača 5000 gld. farani (mesto in okolica) 2800, patron 1400 gld. Delo je prevzel tukajšnji kamnosek Weber ter obljubil ga do konca mesca avgusta t. l. zgotoviti. Visokost novega zvonika do zvezde bo znašala 28 seznjev, toraj 11 seznjev više, kakor meri sedajšnji. Bog daj, da bi se delo srečno dovršilo brez kakšne nesreče.

Iz Ptuja. Na belo nedeljo je hranilno in posojilno društvo ormuško imelo svoj prvi občni zbor v novi dvorani g. J. Žinka v Ormužu. Da skupščina sme sklepati, mora biti po § 39. združnih pravil najmanj petina vseh udov nazočih. Ker društvo zdaj 220 udov šteje, trebalo je tedaj najmanj 44. Ko se je bilo skazalo, da je 58 zbranih, začne se zborovanje pod predsedništvom društvenega načelnika. Predsednik g. dr. Geršak priobči najpoprej, da je mesto g. Vertnika knjigovodstvo prevzel velikonedeljski grajščinski oskrbnik g. Schmidl, potem pa razloži obširno in jasno društveno gospodarenje v l. 1876. O tem naj se tukaj navede, da je društvo v l. 1876. svojim udom posodilo na mejnice in dolžna pisma 40.737 fl. 22 kr., od kojega se je do starega leta zopet povrnilo 22.036 fl. 91 kr. in da se je v celem letu spreobrnilo denarja 91.977 fl. 44 kr. Zares lepo številno! posebno, če se pomisli, da je društvo registrirano kot zadruga z omejeno zavezo, t. j. društveniki niso zavezani z celim svojim imetjem, temoč tukaj vsaki samo z 100 fl. Pri neomejeni zavezi bil bi denarstveni promet še mnogo večji in bi mogoče bilo društvenikom tudi z večjimi svotami vstreči. Kajti društvo dobilo bi pri takih razmerah dovolj denarja na posodo. Dobro bi bilo, če bi se društveniki med seboj začeli pogovarjati, ne bi li se po času pravila v tem obziru premeniti imela. K temu pa je zopet pred vsem potrebno, da bi strokovnjaki, postavim g. načelnik, v „Slov. Gosp.“ to reč prav po domače razjasnili, kajti malo je društvenikov, katerim je to vse že razumljivo in jasno, posebno gledé varščine. — Ko je predsednik poročilo bil dokončal, zaprosi skupščino, naj si izvoli 3 pregledalce računov. Kot taki izbrali so se v tej reči dokaj izurjeni središčanski trgovec g. E. Grile, dalje središčanski g. župnik Schwinger in g. profesor Žitek iz Ptuja. Po dokončanem pregledovanju, ki je dobro uro trpelo, naznani prof. Žitek izid pregledavanja rekoč: da se je po ostrem pretresanju našlo, da se knjige z predloženimi računi popolnoma skladajo; povdarja, da je pregledavanje posla in truda dvanajstih mesecev na način, kak si ga znabiti ta ali uni predstavlja, seveda navsezko z nemogoč ali tudi poprek nepotre-

ben, ker je iz različnih poedinostih razvidno, z kako skrbjo in natančnostjo združno vodstvo svoje zadeve opravlja; zato se si pravi, dovolim predložiti naj slavniji zbor račune odobri in celemu združnemu vodstvu, posebno pa nja načelniku g. Dr. Ivanu Geršaku, za tolike trude in požitovanja popolno priznanje in zahvalnost. Skazuje s tem, da se iz svojih sedežev povzdigne. Živio Geršak! živijo vodstvo, povzdignejo se vsi navzoči in potrdijo se računi. Potem je g. načelnik pital, kaj se ima zgoditi z prigospodarjenim imetkom, ki za lanjsko leto znaša 501 fl. in 55 kr. in predlaga naj se cela ta svota porabi za rezervni fond. Ta predlog se enoglasno sprejme.

(Konec prih.)

Iz Ljubna. (Trdo vraten župan.) Kakor Gomilčanom, tako se godi tudi nam; našemu staremu županu se strašno mili od županstva odstopiti. Županil nam je 3 leta tako, da ga je cela srenja do vrh glave sita. Odbornike ima večidel iz svoje „zlahte“ in se ga bojijo bolj, kakor parkelna na št. Miklauževo. Novo volitev smo imeli že meseca decembra 1876, ter smo njega iz srenjskega odbora čisto izbili. Sedaj pa ne vé, kaj bi počel; pobit, zamišljen, z potnim obrazom in srdit teka semtertje in išče pomoči, kako bi še par trenutkov dalje županil. Najbolj si prizadeva volitev prevreči. Mogoče, da se mu to posreči, ali pomagalo mu ne bode nič. Kajti izvolili bomo na vsak način poštene, narodne može, kakor slednjije. Stari župan nam županil več ne bo; naj le gleda, da bodo srenjski računi v redu. V pustnem času je bil precej vesel in se je z maskarami okoli vozil. Okoli njega so se maskare zbirale in se veselile, da so imele župana med seboj. Enakega veselja ne bodo več uživale, ker izvolili si bomo župana, ki se bode bolj resnobno in možato obnašal!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Deželni zbori so vsi prenehali zborovati; vsi so vsaj nekoliko tožili, da jim je bilo premalo časa odmerjenega in da so torej morali naglo pa tudi površno delati in tako koristiti deželske zanemarjati. Razum nemških liberalcev želimo vsi Avstrijani, da bi se deželnim zborom več časa privoščilo, državnemu pa manje. V Gradcu je poslanec dr. Radaj zahteval naj se zapišejo precej vse izpremembe posestev v davkarskem katastru, ker se na podlagi katastra sestavljajo volilni listi za občine in za okrajne zastope, sicer pride mnogo posestnikov ob volilno pravico, kakor se je to lani godilo pri volitvah za okrajni zastop mariborski. Maribor še sedaj ne dobi okrožne sodnije. Za popravljanje Drave pri Dupleku se je potem, ko sta se dr. Radaj in dr. Dominkuš za reč dobro potegnili, dovolilo 5330 fl. za Savo pri Brežicah 1948 fl. in pri Mihalovcu 1564 fl. Popravljanje Drave pod Ptujem se je od-

ložilo. Tronkova je prosila, naj se steza do Negove postavi v II. vrsto. Prošnja se je odbila. Prevelika srenja Šmarje se sme razpustiti. Nekatere srenje so prosile, naj se 8letno obiskovanje šole skriče; prošnja je bila zavržena. Sedanjí naši deželni poslanci so zadnjokrat zborovali, ker poteče kmalu 6 let, odkar so bili izvoljeni. Večina izmed njih je bila nemško-nemškutarska-liberalna; Slovenci nismo ničesar opravili pa tudi nemški konservativci ne. Deželi so naložili 38 % deželnih priklad in prihodnjemu zboru prepuščili popravo 180000 fl. dolga. — Državni zbor je začel 23. aprila zborovati. Nadvojvoda Vilhelm je odpotoval v Osek na Hrvaškem, kjer je veliko vojske zbrane; v Ljubljani delajo priprave za 40.000 mož. V Lapaču tudi na Hrvaškem so magjarski vojaki hotli silo delati graničarskim dekletom. Vsled tega je nastal pretep. Stotnik je odposlal tje komando vojakov, ki so na neoborožane graničarje streljali in 4 izmed njih ustrelili, 9 pa težko ranili. Vsled tega so srbski graničarji silno srditi na Magjare!

Vnanje države. Komaj se je začela ruska vojska zoper Turka, že se grozijo Nemci sosednim Francozem. Pruski general Moltke je v državnem zboru zahteval denarjev za nameščenje 105 novih stotnikov ter rekel, da ne bo dolgo mir, ker Francozi na Nemce prežijo, t. j. nedolžni nemški volk dolži francosko ovco, da ga hoče ta požreti. Potem takem se vé, da bo mir skoraj umrl. Francozi so sklenili gledé rusko-turške vojske popolnem tiho in mirno djati. Italijani pa se pripravljajo na boj; kajti ravno te dni so 2 letnika vojakov pozvali pod orožje. Angleži so sedaj na videž mirni, vendar na skrivnem podpirajo Turka ter so poslali vojno brodovje pred Carigrad. Za Angleži so hotli iti tudi Severni Amerikanci z 4 vojnimi ladjami, toda Turki jim niso pustili skozi morsko ožino pri Dardanelih, kar je Amerikance razžalilo. V republiki Buones-Ayres v južni Ameriki je buknil punt in so predsednika ubili.

Rusko-turški boj.

Iz Carigrada pišejo, da pojde sultan sam na bojišče ob Donavi, kder Kerimpaša od Vidina do Izmajlova pričakuje z kakimi 200.000 vojaki kraj Donave napad ruskih bojnikov. Naslanja se na močnej z Krupovimi kanoni gosto nasajene trdnjave Vidin, Palanko, Nikopolje, Sistol, Ruščuk, Silistrijo, Šumlavo, Varno, Mačin in Tulčo. Po Donavi plava mnogo železnih z težkimi kanoni obloženih ladjij. Največ vojakov stoji okoli Vidina, kakih 100.000 mož, ter pravijo, da bodo 20.000 Črkesov spustili črez Donavo v Rumanijo požigati in ropati. Proti Črnogorcem in Miriditom se vojskujeta Saib-paša iz Skadra, Sulejman-paša pa iz Hercegovine. V Aziji vodi Turke proti Rusom in Perzijancem turški vojni minister sam, namreč Rediv-paša. Črno morje je sedaj popolnem v oblasti turškega brodovja, ki je tako močno, da se rusko pred njim mora v reki Dnjeper varno skrivati. Ah to vendar Turkov ne

bode konečnega pogina varovalo. Jihovi sovražniki so preštevili in grabijo na nje sedaj od vseh strani. Rusi valijo v Turčijo dve velikanski armadi; prvo vodi veliki knez Nikolaj, ruskega cara prvi brat. Ta armada hiti sedaj skoz Rumunijo proti Donavi; rumunska armada kakih 40.000 mož močna se bo z rusko združila; Nikolajeva armada šteje više 250.000 mož, med njimi veliko konjenikov zlasti kot blisk naglih Kozakov. Druga armada stoji v Aziji pod poveljništvom velikega kneza Mihaela, ki je drugi brat carov. Tudi ta armada šteje blizu 200.000 mož in namerava z Perzijanci združena skozi Armenijo proti Eufratu prodreti. Naposled zbirajo Rusi še tretjo armado kot rezervno. Grkom sicer Angleži z svojim brodomjem žugajo, toda bržčas se ne bodo tega ustrašili ter bodo tudi šli nad Turka; slišati vsaj je, da pošiljajo vojake in kanone proti Tesaliji in Epiru. Črnogorski knez je prevzel višje poveljništvo črez vse bosenske, heregovinske in albanske vstaše. Kajti tudi Albanija se je vzdignila in Stara Srbija. Vukotič je pri Krstacu se postavil pred Duško sotesko tako, da Sulejman-paša ne more brez krave praške prodreti do Nikšiča, kder je 800 Turkov od Črnogorcev obkoljenih in se bodo zavolj gladu morali tem udati, če ne pride pomoči. Heregovinskih vstašev je 800 odšlo k Vukotiču. Bosenski pa so se pri Mrovici in pri Mahovskem logu srečno bili z Turki, katere so v beg zapodili. V Turn-Severinu in v Rumuniji in tudi v Bukureštu zbira bolgarski vstaš Krištov bolgarske prostovoljce, kojih hoče 10 bataljonov na noge spraviti. Tudi iz Srbije hiti mnogo junakov med prostovoljce. Ruski knez Čerkaskij bode prihodnji prvi oskrbnik Bolgarije in nabira za ta namen mnogo uradnikov. Perzijancem pošiljajo Rusi po Volgi in črez Hvalinsko morje potrebnih pušek, kanonov in streljiva. Glavno rusko mesto Moskva je darovalo 1 milijon rubljev za ranjence, vlada pa je dobila 300 milijonov rubljev na posodo v Holandiji.

Za poduk in kratek čas.

Nekaj o potresih.

Od vseh naravnih prigodjajev, ki so organičnemu življenju, posebno pa človeku in njegovim delom sovražni, ni ga tako strašnega, kakor potres. V malo sekundah ali minutah je v stanu mesta, cele pokrajine spremeniti v prah in razvaline, pokončati ljudi na tisoče. Za glavni vzrok velja od časa pl. A. Humboldta sploh nasprotnost (reakcija) ognjena tekočega zemeljnega jedra proti trdi skorji naše zemlje. Ako skoz luknje in špranje te skorje voda tako globoko pririje, da pride do vročega kamenja ali celó stopljene tvarine, se spremeni v sopar (par); ta si išče izhoda in ga tudi najde po razpoklinah zemlje. Če se veliko takega sopara naredi, je to vzrok potresa. Na ta način nastane največ potresov. Vendar utegnejo še drugi

vzroki krivi biti temu, na primer raztopljivo kamnino, kamnito sol, gips itd. utegne voda sprati, da nastanejo podzemeljske votline; v take se vdere skalovje in napravi krajin potres. Ako se plini (gazi) nagloma razprostró, se godi enako, kakor pri vodenem soparu. Po teh vzrokih je tudi potres različen: ali se pomika horizontalno naprej preko manjših ali večjih širjav, celó delov svetá, ali pa gré od enega središča na vse kraje kakor radiji krogle. V zadnjem slučaju se bo potres na površji zemlje najmočnejše čutil ravno tam, kjer je spodaj potres nastal. Čim dalje od tega kraja, tem manj se bo čutil. Zemlja se dalje utegne tresti ali tako, kakor da bi jo kdo suval, ali se neprenehoma majati, ali pa vrteti. Dolgost potresa je različna, od malo sekund do več mesecev. Potres v Kalabriji se je pričel 5. svečana 1783. leta, končal pa se je še le 1786. leta. Razširil se je čez 65 geografičnih milj, prvo leto je bilo čutiti 1000 stresov, med njimi 500 prav hudih. Mesto Cumana je bilo 21. oktobra 1766. leta v malo minutah popolnoma razsuto, tla pa so se po tem tresla še celih 14 mesecev. Potres v novem Madridu v Missouriju (1811 l.) je trajal skoro dve leti in se razširil po velikem delu severne Amerike. Najstrašnejši potres je bil 1693. leta v Siciliji, razdjalo je Katanijo in 49 drugih krajev, pokončal več ko 60.000 ljudi. Znani potres v Lisabonu na Portugaljskem (1. novem. 1755. l.) je bil razširjen čez več ko 13. del vsega površja zemlje. Najredkeji so vrtivni ali krožni potresi, pa so tudi najnevarneši. Pri njih je čudna prikazen ta, da se reči same ob sebi sučejo, a se vendar ne prekucejo. Gori omenjeni potres v Siciliji je bil tak. V Kataniji so se stebri, drevesa, celó zidovje, od južno-zapadne strani zasukali proti vzhodu. Cela zemljišča so bila prevržena, tako, da so svoje prostore zamenila z drugimi. Tudi potresi, pri katerih se zemlja tako stresa, kakor če bi kdo ob njo tolkel, so včasih strašni. Navadno prihaja sunek kolikor, toliko navpik od zdolej proti vrhu in dela, kakor da bi se tam smodnik užgal. Hiše se večkrat mahoma vderó ali razrušijo. Leta 1797. je bilo mesto Riobamba po takem potresu razdjano, v malo sekundah je bilo v razvalinah. Tramove, celó človeška trupla je vrglo več sto čevljev visoko na bližnji holmič. Najmanj je nevaren potres, ob katerem se zemlja včasih daleč na široko ziblje, kakor valovi. Pl. Aleksander Humboldt je skušal po teh zibljajih zmeriti naglost potresov in našel, da znaša po 7 milja na minuto. Poznejši opazovalci so mogli spoznati le po 3 milje naglosti, tedaj ni vedno enaka in se ravna gotovo po trdnosti in vlažnosti kamenja, po katerem gre potres. Po večletnem opazovanju se je pokazalo, da so v vsakem času leta potresi na raznih krajih zemlje, da ob enem nastanejo po krajih, ki so daleč drug od drugega, da so jeseni in pozimi mnogo bolj pogosti, ko spomladi in poleti. Čudna, želó straš-

ljiva prikazen se pridruži včasih k potresom, zamolklo podzemeljsko bobnenje. Včasih ni posebno glasno, večkrat ga celo ni, sem ter tje pa nastane strahovito rujovenje, prav peklenk ropot. Zdaj vriši, kakor da bi se hotela pod nami vsuti grozna nevihta. zdaj ropoče kakor rožljanje verig. Tak podzemeljski grom je bilo včasih slišati po več tednov, pa ni bilo čutiti potresa, na priliko gromenju podobno tulenje po Mehikanskih gorah januarija meseca 1784. leta celih 14 dni. Nekaj enacega se je pred nekaterimi leti čulo tudi v Krimu blizo Iga ne daleč od Ljubljane. Ta prikazen se dá razložiti le tako, da zamorejo trdna trupla dobro voditi glasove, potresa pa zato ni čutiti, ker je nastal pregloboko od površja zemlje. „Novice“.

Smešničar 17. Slovenska ženka, poslana na pošto po pismo, pozabi vstopivša v pošarsko sobo ime gospoda, kateri je imel pismo dobiti. Uradnik jo nagovori: was wollens? (Kaj hočete?) Po pismo sem prišla pa imena ne vem več gospodovega. Uradnik pristavi: ist poste restant? Ženska mu pa hitro odgovori: o gospod, to pa že ne, on je prav naše vere, on ni protestant.

Razne stvari.

(*Za bosenske in hercegovinske siromake*) je daroval Miklavževčan 5 fl., koje odpošljemo zagrebaškemu podpiralnemu odboru.

(*Zopet potres*) stresel je zemljo v Trbovljih v noči 24. aprila dvakrat in sicer precej močno; ljudje so sila prestrašeni.

(*Slana ali mraz*) je mnogo škode učinila v gradom v Halozah, pri sv. Emi, na Ogerskem, zlasti okoli Pečuha, potem na Kranjskem in gornjem Italijanskem; okoli Maribora so na višinah očesa očrnela in odpadajo. Cena vinska je poskočila!

(*Od sv. Duha pri Lučah*) se nam piše, da je v zvonik tamošnje lepe romarske cerkve blisk udaril, preskočil v cerkev in 3 velike kamne razbil. Sreča, da ni bilo nikoga notri in da blisk ni zadel kakega lesa!

(*Doklado za službinska leta*) dobila sta učiteljja Seb. Sirk v Slivnici in Frane Pokoren v Svetinjah.

(*Lepe dohodke za deželo*) dajete Slatina in Dobrna, prva 154.850 fl., druga 25.000 fl. Stroškov dela prva 77.421 fl., druga pa 13585 fl. Čistega dobička vrže tedaj Slatina 77.429 fl. in Dobrna 12.915 fl.

(*Ukradli*) so nepoznani tatove trgovcu Šešerkotu pri št. Jurju na južni železnici blaga za 123 fl. vrednosti, usnjarju Spürhakelnu v Rogacu pa mnogo kož in usnja.

(*Lastnega očeta*) ubil je 22letni črevljjar Jožef Gradišnik v Dobrni. Zločinec se je sam k sodnji v Celje podal. Ta ga je zaprla.

(*Pomiloščen*) od cesarja je bil Martin Drevenšek posestnik pri Konjicah v težko ječo na 20 let. Sodnija ga je bila obsodila na vislice, ker je svoji ženi mlin k kamen na vrat obesil in njo potopil.

(*Bukev ubila*) je 14. t. m. Janeza Juriča, delavca v Grajeni pri Ptuj, ker se je nanj podrla.

(*Spremembe v lavantinski škofiji.*) Prestavljeni so č. gg. kaplani: M. Sket v Žavec za II. kapl., V. Kolar v Luče; A. Inkret v sv. Jedert pri Laškem; Alojzij Šijanec v Monsberg, J. Jakopina v Artiče. — Umrl je č. g. Ornik, minorit, župnik v sv. Vidu pri Ptuj, star 69 let.

(*Za družbo duhovnikov*) so vplačali č. gg. A. Suhač mlj. 11 fl., Vošnjak Lovro 11 fl., Polc 33 fl., Kolarič 22 fl., Zmazek 11 fl. (vsi ustn. dopl.) Krener 11 fl., Kunej J. Bapt. 11 fl.

Dražbe III. 27. aprila Filip Cugmaž v Žafoštu 2550 fl., Marka Perc v Kozjem; 28. aprila Jožef Koje v Skrbljah 2750 fl. 2. maja Janez Amon v Grajeni 1125 fl. 3. maja Janez Mraz v Kozjem; 4. maja v Ana Šijanec v Dragotincih, Jožef Javernik v Breznem 3380 fl.

Lističi uredništva. Dopise, katerih dnes nismo mogli porabiti, objavimo prihodnjič!

Najnovejši kurzi na Dunaju.

Papirna renta 59 50 — Srebrna renta 64 20 — Zlata renta 70 75 — Akcije narodne banke 767 — Kreditne akcije 136. — Napoleon 10 34 — Ces. kr. cekini 6 08 — Srebro 114 75

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

(1 Hl. = 1⁶³/₁₀₀ vág. — 100 kilo = 1 cent in 78 1/2 funta.)

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Tarsica		Proso		Ajda	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Maribor . . .	9	50	6	90	5	60	3	70	5	40	6	10	5	30
Ptuj	9	10	6	50	5	30	3	20	5	50	6	10	5	20
Ormuž	7	32	6	17	5	70	2	92	4	80	7	80	4	88
Gradec	10	93	7	92	5	85	4	—	5	10	—	—	5	—
Celovec	10	44	8	10	6	44	3	58	5	40	4	46	6	34
Ljubljana	11	—	6	40	4	70	3	14	6	80	4	70	5	95
Varaždin	9	30	8	10	4	20	4	20	5	20	7	50	6	40
Zagreb	9	—	8	—	3	80	3	70	5	10	6	80	5	—
Dunaj	13	62	11	80	8	80	3	—	7	10	—	—	—	—
Pešt	12	87	9	85	7	62	7	26	6	37	5	—	—	—

Materialne številke:
 V Trstu 21. aprila 1877: 76 89 25 78 20.
 V Lincu " " 75 16 78 22 89.
 Prihodnje srečanje: 5. maja 1877.

V Mariboru. Krompir 3 fl. 40 kr. Hl. — fažol 16. leča 20, grah 28 kr. Kg. — Pšeno 12 kr. liter. — Pšenično gres 27, prednja moka 22, srednja 17, polentna moka 12 kr. Kg. — Kravje maslo 1 fl. 20 kr., svinjsko maslo 86, slanina frišna 68, slanina prevojena 86 kr., pater 1 fl. 10 kr. Kg. — Jajce 2 kr. vsako. — Govedina 4/, teletina 49, svinjetina mlada 54 kr. Kg. — Mleko frišno 12, posneto 10 kr. liter. — Drva trda fl. 3 60 mehka, fl. 2 80 Kbmt. — Ogelje trdo fl. 1—, mehko 60 kr. Hl. — Seno 3 fl. 50 kr., slama 3 fl. 40 kr., stelja 2 fl. 20 kr. za 100 Kg.

Podpisani se pristrčno zahvaljujem čč. gg. duhovnikom, učiteljem, slavnemu oskrbništvu grajščine Vurmberške, vsem domačim pa tudi sosednim farmanom za preobilo vdeleženje pri pogrebu moje pokojne matere

Doroteje,

due 22. t. m., kakor tudi vsem p. n. znancem in prijateljem, ki so ob času matere dolge bolezni vsestransko svojo blago sočutje, Njim in meni v veliko tolažbo, skazovali.

Pri sv. Martinu bl. Vurmberga 23. apr. 1877.

Matija Pauša,
župnik,

Posestvo v sloven. goricah na prodaj!

G. Franc Kristel ima svojo kmetijo v spodnjem št. Jakobskem dolu šte. 2. na prodaj. Samo lepih travnikov je črez 4 orale, gozda pa črez 3, vse posestvo vkup meri blizu 17 oralov. Kupei se naj oglasijo pri posestniku. Plačilne pogodbe so dobre.

1—3

Posestnikom vinogradov v Ormužu in okolici.

Dozvolujem si pri sedanjih nizki ceni železnega svila ali drota vinogradnike upozoriti na železni drot, ki se zamore pri vinogradnih sepih rabiti namesto navadnih lesenih rant. Jaz imam takega drota, navadnega pa tudi razbeljenega, vedno v zalogi.

J. N. KAUTZENHAMMER,
trgovec z železjem v Ormužu.

2—3

Albert Samassa,
e. k. dv. zvonar, izdeljavec strojev raznoterega orodja pri gašenju ognja
v LJUBLJANI

Vbrana zvonila z vso opravo.

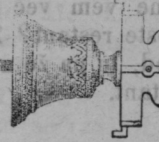

Dajte
razno orodje iz medenine, iz litega železa, kovane cevi, potem
cevke iz konopnine in iz gume id. vse po najnižji ceni.

Diploma priznanja.

Običnam in sasil. društvom
privojnim plicenjam v obrokih.

17 svetinj.

Vsakotore brizgalnice, iz
visino sostavljene in iz-
delane, vodnjake, škroplil-
nice, ventil in cevi, ventil
za stidene, za vino, za
pivo, za drozi in gnojnice,
ki se gonijo z roko ali pa
z maslino.

Diploma priznanja.

Svetinje za napredek.

Od leta 1763.

Svetinje za napredek.

Sirovi loj
kupnjeta vsaki čas po najvišji ceni

Karl Pamperl-ova sina,
Topilnica za loj, svečarja in mlarnica,
zaloga vžigalnih, svetilnih in maslobnih tvarin

v CELOVCI na Koroškem.

Splošna

razprodaja

manufakturnega
in
špecerijskega blaga
zaradi
nehanja kupčije
po zelo znižanej ceni.

Preje

Joh. Haussner

v Mariboru, Magdalensko predmestje.